

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZALLÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 26. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton déltől.
 Aza évnegyedre 3 ft. 6. Hirdetési ár: egyházas sorát először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 kr. 5 krajczár o. őr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegző. Előzetes s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.
 A nyilvántartási cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

A szerkesztői szállás mostantól kezdve a Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra 26-dik szám alatti ház emeletében van áttéve.

Közlöny, szeptember 29.

(D) Midőn a lapok a czárnak Murawieffhez intézett levelét közölték, azt azon commentárral kísérték, hogy a lengyeleknek a rémkormányzója megtiszteltetését az orosz nép lelkesedve fogadta.

E tudósítás eléggé jellemzi a lengyelek szenvedésének és nehéz véres küzdelmének természetét.

Egy régóta alkotmányos birt és fényes történelmi emlékeztető nemzet régi lengyel királyai után egy orosz uralkodót kapván, a viszony, mely e helyzetből előállott, nem lehetett más, mint az, hogy Lengyelországnak ugyanazon uralkodóhoz álljon élen, a mely Oroszországnak állott.

Régi időkben nem egy eset volt arra, hogy egy uralkodóhoz több ország felett uralkodott, de ez soha sem változtatá meg azon országok természetes határait, s alkotmányos vagy alkotmánytalan természetét. A német császár külön birta s kormányzá örkös tartományait, külön a magyar királyságot, külön a cseh királyságot, külön a spanyol felszöveget, Nápolyt stb. és ezeket külön pactum conventumok, vagy örökösödésileg, feudal alapokon is kormányozta; a hannoveri királyi ház a mióta az angol trónra meghivatott, soha sem gondolt arra, hogy az uralkodóhoz egysége amaz országokat egyesítette volna, babár huzamosabb ideig Hannoverben és Angliában ugyanazon személyiség volt a souverain; még ma is Svéd és Norvégországnak külön intézmények állnak élvezi egy uralkodó felsőbbbségét, sőt a despota Törökország tartományainak külön autonómiaja s országos jogai korunkig fentartattak.

Nem a Románówház uralkodása képezi tehát Lengyelországnak is mély sérelmét és lealáztatását, hanem az, hogy az uralkodó neve alatt az orosz katonai és burocrata hatalom uralkodik felette, s mint hódító áll előtte az orosz nép holott a lengyelnek régebb volt dicső hatalma, és szabadságában kifejtett hazája, mint az oroszoknak; sőt, ha nem lett volna is, az ő mindenesetre külön országot képezett a benne lakó lengyel és ruszin népekkel, s midőn a Románówház alá ment, csak uralkodó házat cserélt, de éppen nem olvadt be az orosz birodalomba, sőt európai kötésekkel biztosítá országos önállását.

Nagy különbség van pedig más statussal egy uralkodó alatt élni, avagy más államba beolvastatni. Egy uralkodó háznak még zsarnokságát is örömebbé tűri egy ország, mint azt, ha más ország még alkotmányosan is uralkodni akar felette.

Már pedig, ha Lengyelország az orosz birodalomba beolvastatik, lehetetlen, hogy ne az orosz uralkodónak fölülte még akkor is, ha valaha Pétervárott felelős kormány és mindenható parlament létesülne is.

Mert az orosz házból született és a közvetlen Oroszország fővárosában lakó czárak szívéhez mindig közelebb jutnak a helyben összpontosuló orosz bonnagok, s így a kormányhatalom mindig kiválólag az ő kezeikben álland, míg egy képzelhető orosz parlamentben a lengyel nemzetnek csak azon szerep jutna, hogy saját nemzeti és területi ügyeinek védelmének egy tehetetlen minoritást képezve, jelenlétével pedig a hozott törvényeket legalisálva, alkotmányos formák közt ássa meg nemzetének sirját.

Ez ok világosítja fel a lengyel forradalom természetét. Nem a dynastia, hanem az orosz nemzet uralma elleni harc ez, mert minden nemzet csak addig láthatja nemzeti létét biztosítva, míg az általa alapított ország közvetlenül saját területén belül, és benne lakók által kormányoztatik.

Az alkotmányos szellem és a napi irodalom fejlődése oda vitte a dolgot, hogy még a despoták is népeikkel együtt kormányoznak, a mennyiben a nép irodalma s gyűlékezetei által támogatva kormánya politikáját, támogatást intéz annak ellenzéke ellen; és éppen ez, a mi sérti a népek önértetét, midőn e támogatás vele bár egy uralkodó ház alatt áll, de külön státussal bír népektől ered. Mert egy jóra való nemzet sem tűri idegen nemzet uralkodását, és éppen e lelki keserűségek megelőzése végett minden észlely és jóakaratu uralkodás tiszteltben tartatja a történelmileg fejlett országos területek önállását, habár őt a jó szerencse vagy a népeknek őseiben s benne vetett bizalma több országoknak tette koronás urává.

Az orosz czár a finn országgyűlés megnyitáskor kiáltotta az egyes országtérletek autonóm jogai iránti érzékét; sajnálatos, hogy azon sebeket, mint Lengyelországnak szívén erőszakos ősei ejtettek, nem lehetett szándéka vagy ideje a mostani uralkodónak méltányos és igazságos restauratioval behegeszteni.

Mennyi nemes honfi tűz, mennyi drága emberélet, mennyi löpor és mennyi pénz lett volna megkímélve egy nemes és igazságos elbátározás által. És mindezen felül nem nőtt volna az anya emlőjén a keserűség fája, az uralkodóház és a nép közé. Egy szabadelvű és igazságos Romanov megmenthette volna Lengyelországot a kozákok uralma alól, hogy virágzó és boldog legyen a Romanovok uralkodása alatt.

Mert a nemzetek természetében van, hogy inkább tűrik saját országukban még a zsarnokságot is, mint más országoknak fölöttük való akár alkotmányos uralkodását.

Az erdélyi országgyűlés

XXXVI. ülése, sept. 28-kán.

Kezdeté d. e. 10 órákor. Az utolsó ülés jegyzőkönyve román nyelven felolvasván, s észrevétel nélkül helybenhagyván, elnök napirendre tűzte ki a II. kir. előterjesztés 19. §-át, a mely következőleg hangzik:

„Az egyházi anyakönyvek az első §-ban egyenjogúnak nyilvánított nyelvek egyikén vezetendők. Szabadságában áll különben az egyes hitfelekezeteknek a főkörmányszékek egyetértve erre egy más nyelvet is meghatározni.”

E §-hoz legelső szolt Eranos Jeremias (regalista.) Hosszas magyar beszédéből a mennyire az ziláltsága miatt felfogható volt, az tűnt ki, mikép nincs szándékában más nyelveket is egyenjogósítani, mert szerinte a mostani 3 nyelvvel is elég zavar lesz. Ennélfogva a § első pontjával meg van elégedve, de a másodiknál nincs, mert nem tudja mit érten a „más” szócseka alatt. Az egyházat soha sem kényszeríték más nyelvet használni, mint sajátját, a kivonatokat pedig a hivataloknak kívánatra azok nyelven fogják jövőre is kiadni. Ennek előrebocsátása után következő módosítványt tön: „Az egyházi anyakönyvek az 1-ső §-ban egyenjogúnak nyilvánított nyelvek egyikén vezetendők. Szabadságában áll ezen országban minden nemzet egyes hitfelekezeteinek tulajdon nyelvükön anyakönyveket vezetni; felkéretnek azonban, hogy a hivatalos ügyek könnyebbé végett anyakönyvi kivonatokat a törvényhatóságok, községek és kerületi hivatalok felszólítására ezeknek nyelven adassanak ki.”

Ezen módosítvány nem támogatattik. (E beszédet alább egész terjedelmében adjuk.)

Budacker egészen elhagyatni ohajtja e §-t, mert az nagy tért enged az önkényre.

Kiemeli az anyakönyvek hasznosságát, mind az állam mind az egyház irányában, de azért amannak nincs jogában azok nyelvét meghatározni, mert ez az egyházi autonómiát sértene, miután jöhetnek idők, melyekben más nyelvet is rendelkezne az anyakönyvek nyelvvel. Hivatkozik a magyarországi 1843-ki törvényekre, melyek még nem magyar községekben is a magyar nyelvet határozzák az anyakönyvek nyelvvel, a mi — ugymond — Erdélyben megtörténhetik. Szólok azért, mert e § elhagyását ohajtja, nem kívánja, hogy az anyakönyveket az állam szerkesztesse és ne az egyház, mert azáltal az állampolgároknak ismét új teher háramlanék, sőt hiszi, hogy ez egyetértésbe teendi magát azzal, és nem leendő baj. Az anyakönyvek nyelve iránt csak az 1847. VI. t.-cz. rendelkezett, melyre nézve azt mondá R a n n i c h e r a kormánypadról, hogy az uralomra török zsarnok törvény, mi b e n ő tökéletesen egyetért, és éppen azért hogy az új törvény minden oldalra méltányos legyen, kívánja e § elhőrlését.

Herbert azt mondja, hogy az ő, valamint az új testamentumban van ugyan szó a keresztiségről, de arról nincs, hogy minő nyelven vezetessenek az anyakönyvek. Kiemeli ezek szükségességét főleg magánjogi szempontból, minek bizonyítására a civil és criminal process-ordnuból tömérdek §-t idéz, végre megtartatni kívánja a 19. §-t úgy, a mint van, miután a második pont legfőleg a deák nyelvre vonatkoztatik, mert attól — ugymond — csaknem tarthatni, hogy valamely egyház chinai nyelven rendelje vitetni az anyakönyveket.

Siolutiu (érsek kir. hiv.) A tárgyalás alatti § belenyúl az egyházak autonómiájába, minélfogva sem hogy az állam befolyjon az anyakönyvek vezetésébe, inkább vezessen mindkét fél: egyház és állam külön-ily könyveket. Az ő clerusa oly szegény, hogyha a magyar nagybirtokosoktól féltérésre kivett földeket nem mivelnének, éhen kellene elveszniök; az ily munkában kimerült lelkész gyakran el is feleli beírni az újonnan keresztesztet. A papság különben sem tartozik az állam számára ily könyveket vezetni, ha csak külön nem díjaztatik e munkájáért.

Elnök: ez nincs napirenden, most csak azon nyelv meghatározandó, melyen az anyakönyveket vezetni kell.

Siolutiu folytatlag előadja módosítványt, mely oda megy ki, hogy a kormányjavaslat 19-dik §-ának első része maradjon ugyan, de annak második szakasza hagyassék ki merőben.

Ez indítvány támogatattik a baloldal részéről.

Fogarasi: se Budacker, se Siolutiu indítványát nem pártolja, szerinte az egyházi anyakönyvek mindenek előtt az egyházat érdeklik, mert az új szülött előbb lesz az egyház tagja s csak azután állampolgár, a 19. § megtámadott 2-dik pontjában látja éppen a biztosítékot minden nyelvre nézve, melynél fogva például az örmények is vezethetik anyakönyveiket. Végre fölemlítvén, miképp az anyakönyvek befolyással vannak a társadalmi életre, úgy az államra is, az egész §. változtatlan megtartását ohajtja.

Saguna pártolja Siolutiu érseket, s megjegyzi, hogy az anyakönyvek mint ilyenek az illető egyház tulajdonai. Legyen az állam is oly méltányos és gyakorlati mint az egyházak e kérdésben. Ő ugyan is meg van győződve, hogy azon lelkész, ki az anyakönyvet nem a három országos nyelv egyikén vezeti, ha hivatalos kivonat fog kívántatni, ezt a nevezett három nyelv egyikén fogja elkészíteni.

A ház az e § fölötti tanácskozás befejezését kívánván, a kormányjavaslat mellett úgy ellene nyilatkozandó s följegyzett képviselők egy-egy szónokot választanak.

Fabini a szerkezet mellett szolt, mert szerinte van joga a kormányynak az anyakönyvek nyelvét meghatározni. Fejtegeti az állam és egyház céljait; az előbbi coordinált viszonyban áll az utóbbihoz, a mennyire szükség van egyházi, de egyik sem áll a másik felett. Hivatkozik arra, hogy az evangélikus egyház éppen úgy, mint a g. e. és n. e. anyagi segélyt is huznak az államtól, melynek h a i n sacra, nem is circa sacra van befolyása, pedig az anyakönyvek is idetartoznak; miért ne követelhetné tehát, hogy azok az ő érdeke szerint szerkesztessenek? Felemlíti végre, miképp alig hiszi, hogy

valaki az orosz rendszert akarná az austria birodalomban is életbeléptetni, hol a czár egyszersmind az egyház feje s azzal végzi beszédét, hogy ekkor Saguna püspöknek is alig lett volna bátorsága e § ellen szólni.

Schmidt Konrád, mint a § ellen följegyzettek választott szónoka végkép kihagyatni ohajtja azt, miután az egyház autonómiáját sérti, főleg második pontja által, mely szerint, ha a gubernium nem egyez a nyelv meghatározásába, ez ki sem vihető. Az egyház meg fog felelni a kormány érdekének, a mennyiben ezzel saját jogait nem kockáztathatja, az 1847-diki 6-dik t.-czik az akkori nyelvharcok közt még vívmány volt a nem magyar nyelvekre, mert azon nyelven rendel az anyakönyvek vezetését, melyen a hitszónoklatok tartatnak. Ha a 19-dik § meg áll, az egyház világi (gubernium) ellenőrségnek teszi ki magát; felhívja végre a házat, hogy legyen bti az első törvényjavaslatban kimondott egyházi szabadság elvéhez.

Saguna személyes megjegyzésre kéréven szolt Fabini beszédének azon részére, melyben kérni mit tenne, ha az orosz czárral szemben, ki mint tudva van nemcsak az orosz birodalom, hanem az egyház feje is, kellene a 19-dik §. kihagyását indítványba hozni? Feleli, hogy ha abszolút kormány alatt élne, tudna hallgatni, de miután nem orosz alattvaló, mind addig míg az alkotmányosság fennáll, lesz bátorsága felszólalni a kormányjavaslat ellen, ha az meggyőződésével ellenkezik.

Rannicher (mint a korm. képviselője) czáfolgatta azt, mintha a kormány az egyház autonómiáját sérteni akarná, mert Austria elégszer megmutatta, mennyire becsüli azt, szükségének tartja e §. második pontjával együtt, mert éppen ez utóbbi ad teljes nyelvhasználati szabadságot és nem hiszi, hogy valakinek eszébe jutna a civil regiszterekkel a polgári házasságot is életbeléptetni; ajánlja a 19. §. elfogadását.

Schuller Libloy előadó: a bizottmány a gyakorlat szempontját tartá maga előtt, a mely e t.-javaslat alapmotívuma, az a kérdés, miképpen óvassanak meg a felek jogait? az anyakönyvek egyszersmind jövedelmet (sport.) képeznek a papoknak, a felek tehát megkivánhatják, hogy az ő nyelvükön szerkesztessenek. E §. sem az állam, sem az egyház jogait nem sérti, és így egész szövegben elfogadandó.

Szavazásra kerülvén a sor, Budacker s Siolutiu érsek módosítványai ellenében a kormány előterjesztés 19-ik §. a jelentékeny többség által elfogadtattik.

Olvastatik a kormányjavaslat a 20-dik §-a, mely következőleg szolt: „Az egyházi hatóságok is a felekkeli hivatalos érintkezésben 2—8 § határozásaihoz alkalmazkodni kötelesek.”

E § Budaker indítványára, hogy az elvetessék, s Rannicher mint a kormány képviselőjének azon kijelentésére, hogy a kormány ezen 20. § fentartására nagy súlyt nem fektet, Schnell, Schuller Mihály, Fogarassy, Zimmerman és Schuller Libloy észrevételei után elvetetett.

Olvastatik a 21-dik §, mely következőleg szolt: „Ezen határozatokkal ellenkező minden országos törvények megszüntetnek és érvénykülvülékké tétetnek.”

Vita nélkül helybenhagyatik.

Olvastatik a 22-dik §, mely következőleg szolt: „Ezen törvényezik kötelező ereje haldél nélkül érvénybe lép.”

Filtsch (kir. hiv.) a következő módosítványt ajánlja: „E törvény kötelező ereje az alkotmányon uton véglegesen megállítandó közigazgatási és törvénykezési szervezésnek Erdély nagyfejedelemségbeni keresztülvitele után fog életbelépni.” A módosítvány támogatattik.

Birtler pártolja Filtschet.

Puskáriu fölemlíti, hogy e javaslat tárgyalása folytán éppen román részről merült fel az aggodalom e nyelvi törvénynek a mostani helyhatósági képviselők általi alkalmazását illetőleg, de azért még sem kívánja annak végrehajtását késleltetni; pártolja a kormány szövegét.

Eitel pártolja Filtsch módosítványát. E törvényezik felett egy magasabb törvény áll t. i. ad impossibilitate nemo obligatur. E t.-czik sok helyütt és sok tekintetben most még keresztülvithetetlen, mert ha igen sok hivatalnok

tud is mindhárom országos nyelven beszélni, még sem tud azokon helyesen fogalmazni.

Si aguna: hát azt akarják a szász urak, hogy a kormányzók ezután is magyarul írjon a szász nemzeti egyetemnek és ágostai főegyházi tanácsnak? Hát ad graecas calendas várjuk, míg a helyhatóságok és községek rendezve lesznek? Hát most a végén, mikor a törvényjavaslatot így meg amúgy bevégeztük, most rontunk el mindent? Ez szégyen volna. Avagy mit ért Filtsch kir. hivatalos a „később” alatt? Legalább 10 évet; úgy de ha meg lesz erősítve, e törvény 100 évig is érvényesül fog birni; maradjon a kormányjavaslat szerkezete.

Fekete (Negrutin) elismeri, hogy a vármegyék a magyarok oly előzékenyek, hogy e tekintetben most nincs panasza; a bizottmányokban a románok saját nyelvüket használják, e nyelven kapják a válaszokat stb. pártolja a kormányjavaslat S-át.

Schnell megfoghatja, hogy a románok ezen reakció névre kedvező t.-cz. érvénybe lépését alig várhatják, de a legalitásnak ártunk csak, ha keresztülvitelt törvényeket rendelünk el. Filtsch nézetét nem pártolja, különbséget kell tenni az azonnal és csak évek múlva érvénybe léphető S-ok közt, e végre a következő módosítványt ajánlja: „E törvény kötelező ereje a 2—8 §-ok kivételével haladéktalanul, a nevezett §-ok pedig 5 év múlva lépnek érvénybe.” A módosítvány nem támogatattik.

Lászlóffy (kir. hiv.) pártolja Filtsch módosítványát, de azon esetre, hogy ha e elejtetnek, a következő módosítványt teszi t. i. „Ezen törvények kötelező ereje annak szabályszerű kihirdetése után fog életbe lépni.” E hozzátételt azért találja szükségesnek, mert az unio-törvény ellenében, szóló nézete szerint, az használatot legerősebb okul, hogy nem volt szabályszerűleg kihirdetve. A módosítvány azonban nem támogatattik, mert csak nyolczan állanak fel mellette.

Mán Gábor hevesen kikel Filtsch elhalasztási módosítványa ellen, azt szándékának mondja s figyelmeztetvén, hogy a jövő nincs az országgyűlés kezében, pártolja a kormányjavaslat S-át.

Popea az egész törvényjavaslatra ki akar terjeszkedni, de az elnök figyelmezteti, hogy ne vegyen minden §-t elől, minek folytán pártolja a kormányjavaslatot, mondván, hogy a rossz a semminél is jobb.

Wlasza: 172 év óta igyekszik a kormány rendeletek után enyhíteni az elnyomott román többség sorát, de e magas jó szándék mindig hajótörést szenvedett az erdélyi törvényhozás makacs ellentállásán, most megvagyunk a törvényhozás terén s magunk se segítsünk e bajon? Igaz, hogy ad impossibilia nemo obligatur, de 15 éve már, hogy a magyar kormány az egyenjogúság keresztülvitelén működik, miért nem tanulták meg azok, kik hivatalnokok akarnak lenni, mind a három nyelvet? Pártolja a kormány szerkezetét.

Pap László szintén az elhalasztás ellen van, s azért pártolja a kormányjavaslatát, s egyszersmind felszólítja az elnököt, utasítsa rendre Popea képviselőt, miért mondta, hogy e gyűlés eltért e törv.-javaslat homlokára irt egyenjogúsítási elvtől. Nincs joga nygmond, bármely képviselőnek bírálat alá venni a ház eljárását.

Budacker: Mindenki hön várta a három országos nyelv egyenjogúsága feletti törvényjavaslat előterjesztését, hogy a magyar nyelv egyeduralma valahára megszűnjék s imé elértünk a törvényjavaslat 22-dik §-hoz, melynél önkénytelenül kell bevallanunk, hogy e t.-cz., de különösen a 3-dik és 5-dik § nem fogja a különböző nemzetiségeket kielégíteni; e §-ok kivitele physikai lehetetlenség, hajótörést kell szenvedniük. Nem kívánja e t.-cz. életbe lépését ad graecas calendas elhalasztani, s azért bona fide oly indítványt tesz, mely képes elhárítani azt, hogy ez országgyűlés ne alkossan oly t.-cz.iket, mely az előbbi törvényhozás gúnyává tétecsék ki. Módosítványa a következő: „E törvény kötelező ereje szabályszerű kihirdetése után haladéktalanul lép érvénybe, kivéve a 3. és 5. §-t, mely csak azután 3 évvel lép érvénybe.” E módosítvány nem támogatattik.

Szavazás sürgettetvén, többen elállanak a szótól.

Brecht pedig felkéri az elnököt, hogy még ne szavaztasson, minthogy többen (t. i. a szászok közül) kimentek. (Nagy derűlttség.)

Elnök kijelenti, hogy ezt nem veheti tekintetbe.

A szavazás eredménye az lön, hogy a tett módosítványok kisebbségben maradván, a kormány javaslat szövege fogadtatott el.

Ülés vége d. u. 2 1/2 órakor.

Holnap ülés. Tárgya a részletes vita folytán elfogadott törvényjavaslat harmad izbeni felolvasása.

Eránosz Jeremiás

regalista beszéde, a n. szebeni országgyűlés sept. 28-diki ülésében.

(Eredeti szöveg.)

Méltóságos elnök ur! Magas képviselői ház! Most van legelőször ily parlamentális helyzetben szerencsém szónokolni, most azon időtől fogva, hogy Felséges urunknak különös kegyelme által ezen országgyűlés termében megjelentem e hazának annyi alapos tudománytal, mely belátással és törvény tudományi bölcseséggel tündöklő jeles fiai között.

Rövideden emelek szót, röviden mondom, mert itten ez orsz. gyűlés teremének falai közt okos emberekhez szólok, rövideden mondom, mert az idő megengeri és azt követeli tőlünk, melyre nekünk igen nagy szükségünk vagyon.

Rövideden tehát által megyek és lépek e törvényjavaslat 19-dik pontjára mely eképpen szól:

„Az egyházi anyakönyvek az első §-ban egyen jogúnak nyilvánított nyelvek egyikén vezetendők. Szabadságában áll különben az egyes hit felekezeteknek a főkegyelmséggel egyetértve, erre egy más nyelvet is meghatározni.”

Előre bocsátom nem szándékom nekem az egyenjogúnak nyilvánított nyelveken küll másnemzeteknek nyelvét is egyenjogúságra emelni; mert meg vagyok győződve, hogy mi, nekutána politikai felosztása lézen e hazának, ezen három nyelv maga is nagy nehézségeket fog össze gördíteni annál is inkább ha a többi nemzeteknek nyelve szintén országos nyelvvé emeltetődnek, nyelvzavar származnak belőle vagy előidéztenék Cyrus királynak hatalmas országolása, kinek országában 127 nyelv uralkodott.

Ugy hiszem magas képviselői ház! hogy mindnyáján, kik ezen országos teremnek falai közt megjelentünk, minden kinek az ő szíven fekszik édes hazájának boldogsága, jóléte és csendessége. A ki ez ellen cselekednek vagy képzeldőnek is nem hazafi, nem polgár, nem kormány embere mely mindenkor a hazának vagy is altvalójának boldogságát, csendességét, megelégedését kívánja. — Dehogyan esküszelend boldogsága csendessége e hazának?

Előre feltésem azt, hogy e haza minden nemzetének leg drágább klenidiumja az ő nemzetisége, az ő hite s egyszersmind vallása. Csak egy esküszelend tehát e hazának az ő boldogsága és csendessége, ha e hazában minden nemzetnek nemzetisége vallása és hite az egyenlőség, testvérség és szabadság kihirdetett és megszentített elve szerint, csendben megtartatik és becsben meg tartatik megerősített és különösen nyelve és, mely az ő szíve érzelmeinek tolmácsa s egy szers mind az ő művelődésének az szellemi kifejlődésének is nagy eszköze.

Megvallom, hogy a 19-dik törvény javaslat 1-ső pontjában tisztán meg van és tisztán kíván téve, de a második vonalban szabadságában áll egyes hit felekezeteinek a kormányoszekkel egyet értve egy más nyelvet is választani vagy határozni.

Az ilyen választás igenis: mert ha az 2-dik vonalban kitett kifejezés, a kormány székkel egygyütt értve erre egy más nyelvet választani, vissza vétetődoek, az egész 19 §-al meg lennék elégedve. — Dekivagyomirva egy más nyelvets lehet erre választani, melyik azon más nyelv? ha a többi nemzeteknek egyen jogu nyelvét választjuk, az egyen jogaság meg van sértve és ha a többi közül is választanánk, kérdés támadna: valyon az örmény választaná-e más nyelvét a maga nyelvén? vagy a görög, szerb, zsidó? s így vissza menve valjon azok választanak e maguknak any a könyvtük vezetése végett mások nyelvét?

Nem is tudok századokon fölmeve a törtételemben egy törvényt is, a mely erőszakolva volna az egyházi any a könyvek vezetésében a nemzetiségeket más nyelvek használatára és nem is tudok egy esetet bár, a mely kényszerítette volna a nemzetiséget más nyelven vinni és vezetni az any a könyveket mint tulajdon nyelvükön. —

Magos képviselői ház! Az én észrevételem, vagy pedig alázatos javaslatom az volna, hogy „hagyjuk meg minden nemzeteknek az ő nyelvüket az anyakönyvek vezetésében mindazonáltal akadályok és ne hézségek gördítenek össze különösen a hivatalaskodásban a hivataloknak pedig könnyebbége véget az hiszem, hogy azt hozzá kellene tenni, hogy ha a hivatal a törvényhatóságok, a vidéki, vagy pedig kerületi hivatalok községi hivatalok kívánának az anyakönyvek kivonatát, ezen törvényhatóságok községi s kerületi hivatalok nyelvén adattassanak ki ezen kivonatok.

Magas képviselői ház! Azon nemzetekről szólok én, kik e hazának polgárai, kik e hazának jó és balszerencséjében, sorsában mindenkor osztoztak, kik a terheket egész készséggel mindenkor vitték; ha a terheket vitték, legyenek szerencsések azon használatban is, hogy legalább anyakönyveiket tulajdon nyelvükön vihessek azon deák mondat szerint:

„qui fert comoda ferat etiam in comoda et qui fert in comoda ferat etiam comoda.”

Ezen nemzetekkel egyetértés által haladhatunk mi a művelődés s kifejlődés előnkbe tüztől nagy pályáján; azokkal együtt törekessék egyetértés által tehetjük boldogokká ömagunkat anyagilag és szellemileg; azokkal egyetértés által kisebb dolgainkat nagyra emelhetjük, midőn az egyenlenség által a nagy dolgokat is megtörpítjük azon deák kifejezés szerint: Concordia res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur; ezekeli egyetértés, egység által a hazának minden viharai között szoros kapcsolással összekapcsolhatunk azon német kiejtés szerint: „Einigkeit ist ein festes Band, hält zusammen Leut und Land.”

Magos képviselői ház! egyedüli alázatos kéresem és előterjesztésem tehát az, hogy ömeredken föllemelkedve szerezzünk örömet és megelégedést a többi nemzeteknek is, hogy azoknak késő ivadéka halásan emlékezzenek ezen országos gyűlésnek napjaira. Különben a szólás szabadság jogánál fogva, ha tovább is szót vitetnek ezen tárgyra további észrevételeim magamnak fantatom.

MEGYEI ÉS KÖZSÉGI ÉLET.

Cserhalomtáj, sept. 24.

Különös, hogy levelezői tollunk régidő óta mind csak nyomort, szerencsétlenséget kell hogy tolmácsoljon. De mit tehetünk róla, ha nincs semmi nálunk, mi kedélyderítetést eszközöljön. Az uralkodó aszály, mely csak az este szakított meg a vethetésre annyira vált jó eső által, különben is nyomasztólag hat testünk-lelkünk. Hát a diplomácia botrányos játéka stb., nem mind leverők-e? Aztán a magyarhoni szülőkódók insége? mit ugyancsak papiron olvasva ismerünk, mert hozzáinkig még egy se jutott el, mintha hírt vették volna hogy résztint akarát, másoknál tehetség hiányzik az adakozásra, s mert bizottságokról sincs hír nálunk. De valóban ki is jutt nekünk az alaminzálkodás. Csak pár héttel ezelőtt volt a s.-magyarosi roppant tűzvész s lám tennapra viradólak N.-Idán 40 gázda lett a tűzvész áldozatává, mint néhány óra múlva követett a besenyői rettenetes tűzvész, mely 104 lakot, 115 gazdasági épületet, roppant mennyiségű gabonát, kőstöt sőt készpénzt is hamvasztott el. Odaégett 3 uláhn lovaskatoná, kórházba került összeperszelt tagokkal. A tűz nappal délelőtt 9 óra tájt keletkezett, mikor a helység lakossága a mezőn volt málét szedni. De ha honn lesz vala se segíthetett senki, mert roppant szél fűt, mi a falu felett álló híres szőlőhegy zsindey fedelt sájtóit is elégette, sőt az előfákat is meggyújtá. A roppant vagyonu szász helység ma már rom. S a dus polgárság alaminzná ból tengeti nyomorultat vált életét. Még a most bádógal befedett küllőn álló torony állásai is leégtek. Valjon mi az oka, hogy a nép nem biztosítja vagyonát? Mi azt hisszük, hogy a helységek előjárósága, egyházi és politikai tisztviselői kellene, hogy a népet bevezessék, hogy azzal a biztosítás jótékonyaságát megismertessék; s a mint a helvét hivatalúaknak egyházi főtanácsa elrendelte minden középületet biztosítását, miért ne tehetnék ezt a többi egyházfelekezetek is? Az igaz, hogy terhes adó nehezedik az egyházi pénztárakra, de még is nem jobb fillérekre áldozni, mint törtenhető nyomor középette még a szentegyházat is nélkülözni, hol a teher elhordozására erőt merithetni?

r. l.

Székelny-Udvarhely. Sept. 23.

(Hivatalosan beküldetett.)

Sz. 2204/1863. Alóltirt tisztség hivatala érzi magát, a „Kolozsvári közlöny” idei 109. folyó száma alatt Udvarhelyszékről szeptember havában, a vagyonbiztonság érdekében nyilvánosságra elbe bocsátott cikket, anynyiban a mennyiben abban a vagyonbiztonság állapota oly fekete színben vagyon festve, s a melyét a hivatali közlegeket látszik hanyagsággal gyanúsítani, helyre gazítani; mert hasznintén tagadni nem is lehet azt, hogy határ-kihágások itt ott előfordulnak, és néhol tán gyakrabban, mint a sajnos emlékezteti forradalom előtt, midőnazon által ezen előfordulható határ-kihágások okát nem a törvény hiánya, vagy a létező törvény alapszerkezetében, s nem is a hivatali közlegek hanyag eljárásában, hanem inkább azon körülményben találhatni föl, mely szerint a békés rendnek a forradalmi időszakban csaknem minden kötelekei tágítása által az alsó néposztálynál a vagyonközösségi eszme táplálása, és annak terjesztése látszik hanyag gyümölcsöt megteremni, egy nemzedék vérebe menven át az erkölcsi éretet olyannyira megromlott, az említett időszakból származott vagyon közöségi törekvés, melynek kiirtása a hatóságok minden szigorú eljárása mellett oly könnyedén és hamar meg nem történhet.

Hogy pedig a hivatali közlegek a panaszkép tudomásukra hozott ily határ-kihágási esetben a január hó 30-án 1863-ban kelet-

kezett, és jelenben is teljes érvényben fenálló mezőrendőri szabály értelmében hivatalos teendőket mindenkor kötelességszerűleg megtenni elnem mulasztják, azt adatképpen is bebizonyíthatni, és hogy ha még is a hivatali közlegek a nekik zsinormértékül szolgáló, a kor-szellemnek megfelelő szabályai által vezéreltetve, az alanyi tényállás bé nem bizonyosultáig az esetleg vádolt személyrel a törvény valódi szigorát nem éreztethetik, mint az említett maratonis ügyben is, hol egyedüli gyanú ok csak az vala, mely szerint a vádolt udvarára bé vasalt lovaknak nyomdokai valának láthatók, holott a vád alá helyezett személynek lovai megvasalva éppen nem is voltak, e végett a hivatali közlegét jogoson hanyagsággal meg azon esetben sem sújthatni, ha más részeit ezeknek közbetvétele emellőztetve, az ily című tárgyaknak a cikkekben föl-említett módszerint elenyésztesére a falusi előjáróságok vétetnek igénybe.

Mi pedig az elvileg kimondott bírtok szabadság használatát, ugar szántás nélkül ille, ezen elvet alóltirt tisztség a földbírtokosokra nézve a legkedvezőbb modorban alkalmazta, midőn az általános közhírre tett 1863 k évi április 11-kén 1227. 1863. alatt kibocsátvánnyuk értelmében létezni kellett bekerítések, vagy az ugar-határban megmívelt földekresek külön őrizetét a rendes határőrök felelős örködése alá helyeztette, kik ezen elhivatásra az illető dultó által beállítva, megbíttelve, s nyomtatott igazolványokkal el is látva vannak, mely illetén intézkedések ellen egy közönség részéről a felséges királyi fő kormányzék-nél panasz is lön emelve.

Ezen helyreigazításunk célja vala, az oly sok oldalról olvasott laphan megjelent, a tiszt-ség és annak közlegei erélyességét kétségbe vonó cikket a valódi tényállásra visszavezetni, s midőn e cikket az elősoroltak által elérve lenni vőjük, ciklikirónak a sorozata végén kifejtett tödvös kívánalmaiban mi is valódi örömmel osztozunk.

Nemes Udvarhelyszék tisztségétől.

Lukács Gusztáv,

főkirálybírói helyettes.

Henter Antal,

h. aljegyző.

Külföldi levelezés.

Kadikó, sept. 16.

Kadikón a Mármora-tenger partján levő egyik magaslaton az angoloknak temetőjük van, a hol a Krimában elesett angoloknak egy faragott kőből való emléket emeltetett az angol királynő. Ott nyugszik Guyon tábornok is. Az angolnak aristokratiai büszkesége látszik az általuk készült munkák megkülönböztetésében; ezen temetőnek is a tengerfelőli része több 300 ölnyi hosszúságnál, csinos, erős vaskerítéssel van bevonva; a városfelől való részét pedig erős kőfallal kerítették be, a mely kőfal tetejére tett vakolás sürűn be van szürkálva fehér, fekete és zöld üvegdarabokkal, a melyek a napfény által furesán csillognak a kőfal tetején.

Kitűnő a Pérán levő angol követségi lakás is. De nem csak az angol, hanem egyáltalában mindenik külbírodalmi követségnek kitűnő a lakása, és nem csak Pérán, hanem a Boszporus mellett levő nyári mulatozások helyén is fejedelmi szállásokon laknak, mindennikkel egy helyen levén a kancelláriájok, és az ahoz tartozó hivatalnokok. Ezen urak mindenütt kö-épületekben laknak, s még mindenik nemzetbelinek kórháza és postahivatala mind kö-épületben van, s 5 féle nemzetnek van külön postája: az austriaiaknak, francziaiaknak, angolnak, oroszoknak és a görögnek. Más föld részen nem volna feltűnő a kö-épületekben való lakás; de itt még a közlebről leégett szerálynak is nagyobb része mind fa volt, sok gazdag török- és görögnek van faházban a lakása, és mintegy ötödészre lehet számítani a kőházakat a fából épült házakhoz képest, és azon kőházaknak is csak külső fala kő, belül oszlatyati rekesztéke, a felvezető lépcsők, a szobák plafondjai mind fából készülnek. Midőn építnek, a kőfalba teendő követ megmászálják; mert a kőművesek kel mázsa száma alkuszának. És a meszet levonva egy nagyesomóba a szekérről 2—3 kártus vizet öntenek az egyik szélre s úgy hagyják egy kevés ideig, míg elporlódik a mesz, azután összekeverítik rostált földdel, a mely sárga agyag színt homokos föld. (a porondnak itt híre sincs), és aztán meszesládákban annyira elegyítik fel vízzel, mint a kőfalakáshoz szükségesítetik. A fából épült háznak pedig felállítják az oldal- és szeglet ajtó- és ablaknak faragott oszlopait, és ezen oszlopokra kívül deszkákat szegeznek; de azon innen és tul szegzett deszka között üresség marad, és így van készültve annak pádi-mentoma és fölül levő bepadolása is, mindenfelől levő ürességgel, a hol pompás lakások s mulatozások van a nagyféle s kicsiny eger-eknek, kivált éjjel egész táborozások hallatszik keresztül a deszkafalon, mely okból mindenik lakosnak 2—5 ecizája van. És az így

épített fabázak nemcsak 1, 2, hanem 3, 4, 5 emeletesek, ellátva vízvezető csatornákkal, erkélyekkel, zsalukkal, a háztetőn csinos teraszok; kívül befestik ki a milyen színre kedveli, belül pedig tapetizáltak vagy csak papírossal bevont, vagy festett, vagy pedig csak meszelt szobák. Ha ajtó ablak be van téve, mégis befű a szél, kivált télenál; és ebből következik, hogy itt télen mindenki nek szűnyeggel van bevonva pádimentoma, hogy a feljövő légvonatot mérsékeljék, az ajtók csak úgy találunk, hogy annak rájája és az ajtó között egy jó ujnyi nyílás van, az ablakok üles nagyságnál hosszabbak, és oly tömötten építik az ablakokat, hogy a szobákat lehetne virágháznak használni; egyik ablaktól a másikig nincs szélesebb közfal egy arasznyival. Az ilyen faépületekben a poloskákban is biztos elbúvó helyök van, a bolha meg a másik lassan mászó fehér állat itt kevesebb van mint a hidegebb tartományokban, hanem van ezeknél rosszabb: a nedves helyeken skorpiók, a melyek itt akkorára nőnek, mint a legnagyobb keresztes pók szokott lenni, ezen rűt állatoknak a melegebb tartomány az ő tenyésző helyök; mert már Kairóban nagyobbra nőnek mint az itt tenyészők. Ezen épületeknek pinczéje nincs, hanem fás, szénes kamarája, ciszternája, és közönséges kutja, s az épületből minden piszkot kivívó csatornája, a melyet az utcára levő kánálisa folyatnak. Mindenik utcának van ilyen földalatti kánálisa, mely a lákosoktól összegyűlt piszkot a tengerbe viszi. Egy ilyen fa-épületben, a melyben öt szoba, konyha, ciszterna, a háztetején ruhaszárító terasz van, annak egy évi lakbéré 110—120 líra, (mert itt senki se beszél más pénzüről csak líra és piasterről) egy török líra austriai pénzérték szerint két aranyat tesz. Ilyen nagy lakbért kell fizetni és pedig félénkint előre, és a szegény lakó ily nagy fizetés mellett sincs biztosítva az égés esetére. Alkalmat a földrengéstől való félelem tette megszokottá az ilyen építkezést; mert az itteni lakosoktól lehet hallani, hogy a régi időkben 7 versen való földingásheli összeomlásról van Konstantinápolyban emlékeztet. Régi időkben fogva nem sújtja sem a földingás, sem a pestis, melyre ők olyformán szoktak, hogy bizonyosan a föld rendszernek kellett változni. Azonban, ha azon két nagy sorscsapástól nem szenved is ezen város, de meg van a sok égesékből következő szerencsétlensége, egyetlen gyűfával való gondatlanságból felgyűlthető anyagnak levén azok, s aztán oly tömötten összeépítik, hogy égés esetében még szabadulni se lehet; az utca kevés helyen szélesebb hat ülnyel, de sok hely van, a hol csak egy vagy két ülnyel az utca szélessége, s még oda kell gondolni, azon nagy szélviharokat, a melyek itt szoktak lenni, s mindemellett nem félnek a tűztől, s nincs elég vigyázat; gyakran raklétáznak az épületek között, és sokszor szabadon égő világításokkal szaladgálnak az utcán a gyermekek. Télenál a melegítés nem minden helyen történik kemencékkel, hanem a helyett van pakfómból, vagy rézből csinálva kisebb nagyobb óra formájú, a melyet mángolnak neveznek, az uri házaknál luxus szerinti székek a mángolok, ezekben szénnel eszközlök a melegedést, mely szénét előbb egy vastálba kúnn az utcán meggyújtják, (mert udvara kevés épületnek van, s ha van is, az akkora csak mintegy két öl széles, és öt-hat ülnyel hosszú folyosó), és addig égetik a szénét ott kúnn, míg füstje és lángja nincs, akkor azon vastaltól a meggyúlt szénél bele helyeztetik a cizfra, vagy középszerű mángolba, melyet körül ül a szivarozó férfi vagy nők társasága.

Egyenes teres helye vagy utcája ezen városnak nem sok hely van, a tenger mellett levő magaslatok levén a lakosok építkezési helyei, a magaslatokra való felmenetelt némelyhelyeken grádics lépcsőkkel könnyítik, ezekből érthető, hogy itt a hintóknak, szekereknek nincs futásra való helyek, flaker sines, hanem vagy egy ó-világból való kerek mintegy hét kerek ablakkal készített fedele kocsi, melyet egy ló von, a kocsi a ló mellett gyalogolva tartja kezében annak gyeplőjét, ezen kocsi a török nők kocsi-káznak, mint ha ketrecből néznének ki annak ablakain; azon kocsi nagyon fel vannak cizfrázva, színezve festve, aranyozva, az ablakok belül színes selyemből bojtos függönyökkel ellátva. Európai módú hintóknak lehet látni a követek nejeit, egy-egy baszának a nejét, bankárneket, egy-egy gazdag örmény, görög vagy izraelita nejét, de mégis oly kevés az európai hintó, hogy alig ha az egész nagy városban van több száznál, de vannak két ember által hordozható gyalog hintók, azok is cizfrán aranyosak; több a lovagló száma, mint a kocsioké. Az angol nők, fiatal urasok számosan levén itt, szép és szelíd lovakat lehet látni, sok gazdag ur úszváron vagy számaran ülve megyen egyik város részéből a másikba, a lovaglásra használandó szamarak többnyire fehér szőrűek és a rajta levő készlet veres, a mely bojtokkal ékeske-

dik, s jól áll a veres bojt a fehér állatnak fején, nyakán és nyereg takarója szélén csingve. A terebodorás p. o. kövek, fa vagy deszka az épületekhez mind szamarak által hordatik, és az ilyen hitvány elkínzott szánandó állatok számát itt ezerekre lehet tenni, bár a szegénységnek azon osztálya, a kiket hazánkban napszamosoknak neveznek, itt többnyire terebodorók (vagy a tengeren csónakázók), bámulatos mily nehéz terheket cipelnek hátakon fel a magas meredek hegységek nyergét téve a tereh alá hátokra.

Az itt születetteknek legfőbb élvezetjük a tenger levén, a sétáhelyekről még képzelet-jök sines, ha sétálni vágyunk a természet által felkészített helyekre terveljük azt, de míg addig jutnánk, három ujnyi sárga homok-porban gázolva, az utba levő követet kerülgetve, terebodor emberek és számarcsopottal találkozá, ha ezekhez lehetne alkalmazni a ki-menő öltözetet még az helyen lenne, de itt még a szolgálók is selyem s ahoz hasonló öltözékben mennek sétálni, a lakosság pedig tulontúl öltözik, és ha a sétáló a tervelt hely-re jut, sehol nincs egy leülő hely, hanem kénytelen apró székeket bérelni, és a hol azon széket nyugalomra elhelyezi, azt is meg kell fizetni fekete kávé vagy más enni vagy inni való vásárlásával. (Vége követ.)

KÜLÖNFÉLÉK.

A városi községi gyűlésének azon ülés határozatáról értesülünk, hogy a Széchenyi-ter kikövelése iránt legközelebből árvérezés lesz, s még ez őszön szándékoznak ezen tér kiköveléséhez fogni. Valóban ily közel a város központjához ennyire elhagyott sáros és világlatlan utcák nincsenek, s miután nekünk magunknak is az ezen tér egységesség-jök léte tekintve azon szerencse, sáros utait és sötét esteit fontolva meg, azon kellemetlenség jutott, hogy e téren lakozunk, már önkérből is kétszeresen örvendünk a községi képviselő ezen elhatározásának s igazán ohajthatjuk, vajha a szándék és kezdemény valószínű!

Tordáról írják nekünk sept. 28-áról: Legszebb örömmünk tartom, ha azon nevezetes mozzanatokból irbatok, melyek itt Tordán mind a külső, mind pedig a bel-dolgoknak lendületet adnak. A testvérhoni szülőköt-dök keserves sorsa az itteni vagyonosság és értelmiség az inség enyhítésére testvéreileg egyesítette. Az eredmény már is meglepő mind az ajánlott gabona készletben, mind a szülőköt-dök családok kitartása vállalatában; melyért az itteni értelmiség és vagyonosság méltán érdemli ki a köz elismerést. Az egyházi téren (érttem az ő tordai ref. egyházat) a hosszas betegség után a kedves üdülés kezd mosolygani. Mostani egyházi kormányzatunk erélyessége által az eddig mindig üres pénztár szelid duzzadozásnak örvend; elenyészvén a sok pénzkezelő, most csak a számadó gondnok veszi és szolgáltatja ki a penzt; mi által a bel-ső személyzet nemcsak pontosan, de nyomos okok mellett többnyire előre kifizetett. Erélyes egyházi kormányzatunk a működvekk által a már szinte két év előtt ajánlott, de soha be nem fizetett szép összeget a gazda, gondnok kezébe tette le, az üres tartalmu kö-t-leveleket, biztos és betáblázott szerződvényekkel váltotta fel. Szóval a mily rendtelenség volt ez előtt csak egy évvel is, oly tödvös rend állott be alól és felül. S mindez a kormányzat főnöke tisztakezességének és szilárd eljárásának köszönhető, miért is fogadja az illetők szerény elismerését. Szellemit életünk is nyer koronként némi lendületet. 25-kán tartá Tordán a két magyar-haza első tilinkásza Nagy Jakab ur kokusz-bodza és puszpán fúrlyán hangversenyét. Ezen fúrlyák közül legjobban tetszett volna az, a melyik az inség enyhítésére szólott volna. 13.

Lapunk egyik utóbbi számában hivatalos megtalálás folytán helyreigazítottunk egy lapunk 107-dik számában megjelent tudósítást, melyszerint Bács helysége a katonai executio nem husvét ünnepe, hanem aztán egy hét-tel szállott ki. Ezen helyreigazítást pedig tettük azon okmányok megtekintése folytán, melyeket Rüdiger Kolozsmegye ezen körletében levő pénztárnok urnak a kormányzószághoz tett panaszra folytán velünk közltek. Most hiteles bizonyítványokkal ellátott levelet küld be hoz-zánk 107-i számunk e hírének értesítője Lugo-si Ferencz ur, melyből világosan kiderül, hogy Rüdiger pénztárnok urnak is igaza van, de értesítőnknek is tökéletesen igaza van; de az eset nem éppen Bács, hanem Bácsi helységben történt. A nyomatásnál egy betű kimaradása okozta a félreértést, s még azon körülmény, hogy a pénztárnok urnak mindket-tője nevének kezdő betűje R. Bács helység van Kolozsmegyében, Bácsi helység pedig Hunyadmegyében. E szerint a husvét első nap-jáni látogatás tény, csak hogy nem Bács, hanem Bácsi helységben történt.

Szebenből úgy értesítenek, hogy az országgyűlés közelebb elnapoltatik. A gubernium pedig alkalmasint ott tele, minthogy ország-szabotmány fog működni az elnapolás ideje alatt, ebben pedig a consiliarius követek mind benne lesznek. A napokban vizsgálták meg a a mérnökök az országgyűlési helyiséget a teli fűtés tekintetéből.

Császárné s királyné ő Felsége az alföldi inség enyhítésére 10,000 forintot ajándékozni kegyeskedett.

Noha az erdélyi országgyűléssel tett kísérlet — írja a „Politik” — nem egészen kívánat szerint sikerült, a kormány másutt is bajlandóknak látszik, hogy követett nyomást gyakoroljon Magyarországra. Beszélnek az alkotmányos állapotok visszaállításáról Horvátországban. Ha nem szándékozik is legközelebb egybebíni az országgyűlést, történetek még is előleges lépések. Ilyennek tekintik Sokeszevics bán visszahívását; ki a Kairóba menendő hadügyminiszter helyettese lesz s lehetőleg hivatalában követendi. Ez intézkedést, úgy látszik, a bán tevékenységének eddigi eredménytelensége okozza, s hadügyéri helyetteségét csak visszahívása kiméletebb alak-jának kell tekinteni.

A „Független”-nek írják Bécsből, sept. 25-ről. Táviratoltam ma kegyeteknek, hogy a Felséges császáru, legkegyelmesebb király-nék tiz ezer forintot ajándékozott a magyar inségek számára. Az udvarnál csakugyan öt-tíli a jótéteményeket kezdeményezni, a birodalom kegyangyalát, ki lelkesedéssel tölti el mindazokat, kik bár csak egyszer is voltak oly szerencsések láthatni azon bájteltjes arcot, melyen legjobb szívnek, a legtisztább léleknek fénye ömlik el, mint mennyi sugár! De ha a birodalom valamelyik népének, akkor bizonyosan a magyarnak van oka, szerető hódolattal tekinteni fel a magasztos asszonyhoz, mert irányunkban nem egyszer meghatólag nyilvánítá élénk rokonszenvét. Országszerte tudva van, hogy a fejedelemasszony mily buzgalommal tanulja nyelvünket s főrangú hűgyleink közt tán nincsenek sokan, kik annyi előszeretettel tanulmányozzák a hazai irodal-mat mint felséges király-nék. Egy magyar nagyur, ki nem rég megbízással tüntetett ki a Császár asztalához, nekem megindulástól remegő hangon beszélt, hogy a királyné miként nyilatkozik nyelvünkről. Az ő nyelvűket rendkívüli szeretem — mondá a felséges fejedelem — oly szép az, oly erőteljes és — tévé hozzá, leírhatlan báju, gyermeked ön meglepéddel — tanítom azt mondja, hogy nagyon jól ejtem ki a szavakat... Meg is mondám ő Felségének, beszélje tovább a nagy ur, hogy életem legszebb perze ez, a melyben nemzetem nyelvének a dicserét ezen ajkáról hallom, s ha még sem vagyok egészen megelégedve, az csak onnan van, mert ohaj-tanok, hogy e szavakat nemzetem maga hall-batná!

Katona-törvényszéki ítélet. A „Bihar” sajtópörében a budapesti katonai törvényszék Györfly Gyulát, a „Bihar” volt szerkesztő-jét, közcsend és rendháborítási vád alapján, három havi börtönrre; Hollósy Lajost, ugyan-azon lap kiadóját 14 napi fogságra és 1000 frt biztosítékesztésre ítélte. Ítéletét mindkettő fölébbezte.

Zrinyi-ünnepe Szigetvárott. A magyar Leonidas és társai hősi halálának évnapján, sept. 7-kén, mint minden évben, úgy az idén is ünnepeket ülték Szigetvárt. E bus, de diós emlékü nap előestéjén a kivilágított téren gyász isteni tiszteletet tartottak az elhunyt dicsoók emlékére; az ottani dalárda magyar indulók zengésével emelte az ünnepélyt. Gyász-ban és dicsoóságban egyformán gazdag törté-neti multunk nagy emlékeit hazánk más vi-dékein is méltó megünneltük. A nép, mely őseinek emlékeztet kegyelettel őrizi, nem vesztet el; mert a ki nagy tetteknek lelkesülni tud, jele, hogy az nagy tettekre maga is képes.

Smolka állapota némileg javult; most már nyelhet, a mit eddig nem birt, épp azért az evésre a seb ingerlésének kikérülése vé-tett, gondolni sem lehetett. Most már képes enni, de csak leves-féléket. Az orvosok állítása szerint, Smolka buskomorságáról, elmezarv-tásáról száryalt hírek — költöttek.

Délnemetszághoz a legeső volt aug. vége felé, melyhez hasonlóra a legre-gger emberek sem emlékeznek vissza. Ere-detét Basel vidékén vette, aztán a Rajna mel-lékén egészen a Dunamentig folytatódott. A gyűlöletfák több évre tönkre tétettek, mint-hogy a jégdarabok a kérges és hámoz lever-ték. Több faluban egy házának teteje sem ma-radt épen, és az utcák tele voltak minden-féle kövek, fadarabok és omladékkal. Az egész festői táj teli kűllemet ültött, sok mértőföldön sem lehet zöld füvet látni. Emberélet nem ve-szett el.

POLITIKAI HÍREK.

Angolozás. London, snt. 23. Az angol sajtó folyvást élénken foglalkozik a lengyel kérdéssel. A „Times” ezt írja: Gortsa-koff herceg tulmegy a maga jogosultsága ha-tárain, ha a külföld kormányaitól, bármely körülmények közt, elvitatja a jogot, hogy az Oroszbirodalomnak azokról a részéről beszél-bessenek, a melyek nincsenek kifejezetten biztosítva szerződések által. Egy tartomány rosz kormányzása lángot gyújthat meg, a mely-nek eloltására egész Europa érdekelve van; és ha egy Oroszország szívében dühöngő fel-keles Europa nyugodalmát háborítaná, a nagy hatalmaknak világos joga volna felszólalni, sőt szükség esetében közbe is lépni a felke-lés lecsendesítésére. Ha valaki a maga házá-fel akarja gyújtani, a szomszédjának joga van lépéseket tenni az ellen, ha szinte a ház nem bérelt, hanem tulajdona az illetőnek. Egész Európának érdekében áll, hogy Lengyelorszá-got, és nemcsak a varsói hercezséget nyu-galonra és békére juttassa, s a kormányoknak bizonyára joguk van előterjesztéseket tenni Oroszország császáriának oly cselekvények el-len, a melyek a lengyel földet örökös lázón-gás állapotában tartják. Mindenek előtt joguk és kötelességük felszólalni ez olyan barbár ke-gyetlenségek ellen, melyek egy polgárosult kormányt becselenségre szolgálnak, s meggyalázzák a korszakot, a mely-ben történnek. De ilyenmő előterjesztések egy felsőbb törvényre hivatkoznak, mint az 1815-i szerződés, egy oly tekintélyre, a melyet Gort-sakoff herceg kevésbé tudna kétségbe vonni, mint a bécsi congressust. Ha a kormány erre akarna szorítkozni, az ország általános rokon-szenve fogná őt támogatni.

A „Star”, „Advertiser”, „Daily News” stb. lapokban levelek vannak közölve, a melyek-ben a pétervári angol követnek haza hívását, s a lengyel felkelők, mint hadviselő felnek el-ismerést sürgetik.

Francoziaország. Páris, sept. 23. A lengyel nemzeti kormány nyilatkozványának a „Moniteur” hasábjain történt megjelenése még m.d érdekes tárgyat képezi a napi po-litikanak, A „Temps” szerint az érintett ok-mány közlése oly fontos eredmény, a mely többet jelent, mint Lengyelországnak hadviselő fél gyanút való elismerése; mert az észani következtetéssel Lengyelország függetlensé-gének elismerését is magában foglalja. „Ismé-teljük, folytatja a nevezett lap, hogy egy ily közreadás, kötelezettséget von maga után: bi-zonyos irányt ad a közvéleménynek; s nem lehet, hogy nagyon komoly felbátorításra ne szolgáljon a lengyel felkelésnek. A „Moniteur” végetlen jobban cselekszik, hogy hallgatott volna, ha e következtetéseket előre be nem látta. Mi reméljük, hogy belátja; igen feltűnök, hogy éles látását kikerüljék.”

A „France” is mind inkább veszti el szok-tott mérsékletét. A diplomácia, írja többek között, igyekezett a szélső pártok (Orosz- és Lengyelország) közötti mélységet betölteni, a mi azonban nem sikerült. De Pétervártól csak hamar be fogják látni, mily súlyos hibát kö-vettek el az európai kíváncsok gyökeres visz-szautasítása által, a melyek pedig mindannyian érintetlenül hagyták Oroszország állását Len-gyelországban. Oroszország ez által igazolta a nemzeti kormány nem kevésbé gyökeres viszontkövetéseit, a melyek azett vannak in-dokolva, hogy Oroszország lezatlennék nyil-vánította a lengyel nemzetiség jogos igényei-nek eleget tenni. Ily szempontból tekintve a dolgot, a lengyel nyilatkozvány közlése a „Moniteur”-ben kétségen kívül élénk benyo-mást teend Európára.

A hatalmak további lépéseiről az „A. A. Ztg.” párisi levelezője ezt írja: A mi most Páris, Bécs és London között foly, közel kell hogy járjon egy ultimatumhoz, vagy az Orosz-országgal való diplomáciai érintkezés megsza-kitásához. Ezek az értekezések a császárnak Biaritzból leendő hazajöveteléig eléggé ki lesz-nek merítve, hogy akkor határozás történjék.

A három hatalom érintett szövetségének tartalmáról a „Wanderer” úgy értesít, hogy a francia kabinet ultimatumot javasol, a mely-nel történhető elvetése, nemcsak a követek vagy üggyivők visszahívását, hanem teljes diplomáciai szakítást, tehát a három hatalom összes követési személyzetének visszahívását fogná maga után vonni. Londonban egyelőre csak az angol lapok által szóba hozott had-viselő fölé leendő elismerés látszanak haj-lani. Ausztriáról a „Wanderer” tudósítja csak annyit tud, hogy a bécsi kabinetnél sem a francia, sem az angol javaslat nem talált pártolásra.

Németország. A „Hamb. Korr.”-nek a Majna mellől kapott tudósítása szerint, a frank-furti gyűlés alkalmával, hat német szövetségi uralkodó, arra az esetre, ha az austria reform-javaslatot valamely német fejedelem el nem fogadná, egy külön szövetség (Sonderbund) alapját vetették meg. Az idézett lap szóse-rinti szövégét közli az idevonatkozó megállá-podásnak, a mely következőleg hangzik:

„Megfontolván, hogy az austriai császár apostoli felsége által javasolt német szövetségi reformterv, Németország függetlenségének s a német szövetségi államok önállóságának megtartására biztos kezesseget nyújt, alólírt uralkodók a következő pontokban állapodtak meg:

1. cz. A reformacta még abban az esetben is, ha nem fogadná el minden német szövetségi állam, életbe léptetendő.

2. cz. Arra az esetre, ha a többi szövetségi kormányok valamelyike indítva érezné magát egy más reformjavaslattal fellépni, az alólírt uralkodók kötelezik magukat annak elvetésére.

Frankfurt aug. 29 én 1863.

Alá van írva ez az okmány, az idézett lap állítása, szerint az austriai császár, bajor, württembergi, szász és hannoverai királyok ő fígei s a sassani herceg ő fensége által.

Egy drezdai távirat szerint azonban a „Dresd. Journ.” a „Hamb. Korr.” fenebbi közleményét egészen költöztetve nyilatkozza.

Említtettük volt egyik régebbi számunkban, hogy Girardin Emil nagyhirű francia publicista, a ki a nyarat németországi fűrdőkön töltötte, érdekes cikkeket írt a párisi „Presse”-nek az európai államok szövetségéről, Németország belállapotáról stb. Egy Baden-Badenből írt cikkében a többek között ezt mondja: „A német egység, egy oly szó, a mely itt minden perczen legalább hatvanszor hangzik a fülemben, agyrem. A német egység csak az alább következő három eset egyike-nek beálltával volna lehetséges: 1) Ha Poroszországnak egy új II. Frigyes volna az uralkodója, egy nagy hadvezér, a ki az austriai

császárt, a bajor királyt és szövetségeseiket megvérné és elkergetné, hogy országait elfoglalja; 2) ha Austriában egy szerencsés bódító uralkodnék; 3) ha Berlinben, Bécsben, Drezdában, Münchenben, szóval a német szövetség minden jelentékeny városában egy általános forradalom győzedelmeskednék, s minden német uralkodót letenne, és helyükbe vagy egy német császárt, vagy Germania egyesült államainak elnökét állítana. Van-e az érintett három eset valamelyikében valószínűség? Elég csak kérdésbe tennünk azokat, hogy önmagukat megczáfolják.

Orosz és Lengyelország. A Zamoyski-házban tett dulásokról írják: Az összeszerombolt és elrabolt tárgyak értékét eleinte félmillióra tették; most arra a meggyőződésre jöttek, hogy a kár sokkal több. A ház összes férfi lakóit megkötözve, puskaszáva burczolták a várba, többek között az ifjú gróf Zamoyskit és sógorát Lubomirski herceget. Ez utóbbitól 50,000 tallért raboltak el lengyel záloglevelekben. A hercegné puskasákeit kapott, mivel brillantoss ékszerét nem akarta egy zsákmányoló orosz katonának átadni. Az előgottak száma 800-ra megy. Egy nagszerű fűszerkereskedésből a bors és rummal tele hordókat részint kiitták, részint csapraerve tartalmukat kiöntötték. A Zamoyski-házal szomszédos templom helyiségeibe is berontottak s leirhatlan dúlást követtek el a szent helyen. Az így megszenteltelennített templomot az egyházi előjáróság bezáratta. A temetőben sírokat nyitottak fel, fegyverkutatót végezt.

A „Gen. Corr.”-nek egy levelezője a következő borzasztó képét adja a lengyelországi állapotoknak: Minden tartományban a legkor-

látlanabb hivatalnoki és katonai kény uralkodik. Testi büntetés, a legkisebb rendőri kihágásért is, napi minden van; így: ha valaki alkonyat után lámpa nélkül jár, ha orosz főhivatalnok, tábornok vagy temetési menetek előtt a fővegét le nem veszi, verést kap. Idejárul a mindenféle ürügy alatti pénzsarolás, gyakran a kormány által arra fel nem baltalmazott gyanus egyének által is. Ily borzasztó garázdálkodás természetesen nem maradhat visszabátás nélkül, s a titkos kormányrendeletből szintén egymást éri a gyűlölt orosz tisztviselők leszurása.

Ujabbak. Krakko, sept. 27. Bielowiecki Tigenstádtól vereséget szenvedve, Plockig visszahúzódott, a hol új erőre találva, a Tigenstádt vezérlete alatti oroszokat megtámadta és megverte. Maga Tigenstádt is nehéz sebet kapott.

Berlin, sept. 27. Varsói tudósítások szerint Berg tábornok minden templomot megvizsgáltat s a földalatti rezeikben talált kath. papi hullákat a temetőbe viteti. Pétervárról jelentik, hogy a hivatali rendelet adott ki a Feketetenger parterűsítéseinek mentől gyorsabb keresztyűvitelére, s az odessai kikötőnek új földmunkálatok által védelmi állapotba helyezése. Ugyanonnán írják, hogy Gortsakoff herceg s a svéd követ között ingerült szóvita folyt a lengyel felkelésben részt vett s orosz fogságba esett svéd alattvalók megígért kiadatásának halogatásáért.

Páris, sept. 27. A pápa a kath. keresztény világ összes püspökét felhívta, hogy Szűz Máriához, a lengyelek védszentjéhez

imádkozzanak. A párisi érsek ez értelemben már megrendelte az imádkozást. A „Presse”-nek, a mely Drouin de Lhuys ministert felelőssé teszi a külpolitikáért, a „Moniteur” azt feleli, hogy egyedül a császár felelős, a miniszter hatásköré csak a rendeletek végrehajtására szorítkozik.

— Veracruz, sept. 5. A francziák új hadjáratra készülnek. A spanyolok bombázták és lerombolták Port au Platterot.

„K. KÖZLÖNY” magán távsürgönye.

Feladatott: Szebenben sept. 30-án d. n. 5 óra 30 p.
Megjött Kolozsvárra: 30-án d. u. 6 óra 25 p.

Ma az octoberi diploma és februári patens bezzikelyezése iránti törvényjavaslat változatlanul, ellenmondás nélkül, egyvárszelemmel elfogadtatott. Holnapra kilátásba van helyezve a leirat felolvasása a birodalmi tanácsosok megválasztása tárgyában.

Bécsi börze September 29-kén: Nemzeti kölcsön 82.20. 5°/ Metalliquest 77.15. Bank-részvény 792.—. Hitel részvény 189.20. Váltó Londonra 111.10. Ezüst 110.85. Arany 5.32. 1860-diki Allam kölcsön 98.85.
September 26-án: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyarországi 76.75. Erdélyi 74.25.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DANIEL.

HIVATALOS.

3693.—1863.

(1—3)

(207)

Árlejtési hirdetmény.

Kolozsvár sz. kir. városa közigazgatási és törvényszéki foglyai számára szükségesé vált öltözet és ágyneműk beszerzésére nézt a v. e. közönség 228.—1863 közs. sz. végzésében meghatározván árlejtést tartatni, az a f. év **october 15-én** egy délelőtti, mint délutáni hivatalos órákban városházánál, emeleten a 4-ik számú gyűlésteremben fog megtartatni; mely alkalommal az alábbirandó fölkiáltási árak mellett árlejtés tárgyai lesznek:

I. Ágyneműk: a) 86 darab szalmazsák, külön 7 1/2 singnyi rőfös széles, négy nyílós vászonból, készen megvarva, darabja 2 frt 20 1/2 krval o. ért. b) 20 darab kettőspokrocznak kettő vágása és a két darabát válnak egy egy vége beszegése; a kettős darabja 10 krval, tőt s czérnát oda számítva. c) 64 darab 1 rőt hosszú, s 1 láb széles vászon párnahajnak varása, vászon lepedőkből, 8 1/2 nyolcz krval tőt s czérnát oda számítva.

II. Változókneműk: a) varása 122 darab férfingnek egy gombosnyak gallérral 40 krval, sőt a czérnát is oda számítva. b) Varása 140 darab férfigaggyának korczal s kötővel, 30 krval, tőt s czérnát is oda számítva.

c) Varása 48 darab női ingnek keskeny nyakgallérral és rövid kötővel, 35 krval, tőt s czérnát is oda számítva.

III. Felsőruha neműk: a) 48 darab női jersing 8 1/2 singnyi, 1 sing széles tég koczkás, vagy csikos brassai gyapott szövethől, az alján 3 hüvelynyire damiszfűllével, szürke gyölcsgallérral, és 2 1/2 singnyi vastag fehérgyapott kötővel, készen megvarva, darabja 3 frt 61 krval.

b) 12 darab női Schlaffrock 13 1/2 singnyi a fersingekhez hasonló brassai gyapott szövethől, erős szürkegyolcs korczal, 3 sing fehér galand kötővel, s galléra 1 fehér csont gombbal, készen megvarva, darabja 4 frt 7 1/2 krval.

c) 24 darab főrevaló női keskeny 50 krval.
d) 66 darab czondra csinálása 1 frtjával.
e) 66 darab harisnyanadrág csinálása 80 krval.

f) 66 darab kétfelől fölhojtott sapka csinálása, darabja 50 krval, a d) e) és f) alatti cikkekhez város adván szövetet.

IV. Lábbeli neműk: a) 66 párbakkancs párja 4 frtjával és b) 24 pár női fejelt eszima, párja 1 frt 60 krval o. ért.

Vállalkozni vágyók a fölkiáltási összegek 10%-nak bánatpénztül betétele, és a vállalat teljesítésérei képességük tanúsítása mellett írt árlejtésen, a kitűzött helyen, és időben megjelenni ezzel fölhatnak.

A föltételekről bővebb értesítést vehetni a városi rendőrigazgatóságnál.

Kolozsvár sz. k. város közg. Tanácsa 1863-ik év sept. 26-án tartott üléséből

Kiadta Elekes András, b. aljegyző.

NEM HIVATALOS.

(209)

Lakváltoztatás!

(1—3)

Alólírt tisztelettel tudatja a t. cz. közönséggel, hogy lakását áttette belmagyar-utozába 437 szám alá az unitariusk templomával szemben (Dr. Engelházt), hol mindenféle újdívatú butorokat a legutányosabb árban s a legpontosabb idő szerint ki fog állítani, nem különben ócskákat is megújítani készséggel ajánlkozik. Becsek Lajos, kárpitos.

(199)

TAUFER KÁROLY

„NAGY PIPA” czimű kereskedése Kolozsvárrt

lenmagot vásárol nagy mennyiségben;

mit a t. cz. termelőknek tudtul kíván adni.

(208)

A T. SZÜLÉKEKHEZ.

(1—3)

Arra nézve, hogy a gyermekek, születésektől kezdve testileg könnyeden nevelked-hessenek, s egészségesen tartatásának alólírt bátor vagyok a t. cz. szüléket figyelmeztetni az általam föltalált, folytonosan közkedveségben levő, s csaihatlanul használó s „Kröczer Gilisza-csokoládé”-ja név alatt ismeretes batbatós szeremre; mely minden eddig ismert Gilisza-ellenes szert minden tekintetben felülmúl, s a Gilisza kiiktására gyermekek és felnőtteknél, a szó értelmében gyökeresen működik. Biztos és örvedetes batbatós ki-keskedem. Egyéberánt biteles bizonyítványokkal, mely e „Gilisza-csokoládé”-nak kitűnő

hatását igazolja a casználai utasítással együtt ingyen szolgálók minden vevőnek egy ily czimű könyvecskevel, „Figyelmeztetnek a szülék, lelkészek, orvosok, neve-lők, tanítók, gondnokok, ember- és gyermekbarátok, a biztos hatású Gilisza-csokoládéra.” melyben az én állításaim minden rangu és rendű egyének s több orvosok, legszebb bizonyítványaival erősítettek meg.

Ez általam készült Gilisza csokoládém a maga eredeti valóágában csakis az Orz-trák, Porosz és Nagynémet birodalomban lakó és a fentebbi czimmel ellátott könyvec-skében megnevezett t. Bizományos uraknál kapható n. m.

Erdélyországban egyedül kaphatók: Kolozsvárrt, Schütz Károlynál. Brassóban: Fabik és Jekelius gyógyszereszek. Boitádn: Bárdosy Györgynél. Brádon: Adler Ezter. Déván: Buchler A. Dézsen: Krémer Sámuel. Ersebet-városon: Szenkovits L. és Z. Fogarason: Danffy gyógyszer. és Masztig M. Hátszeg: Matéfy B. gyógyszer. Kovásznán: Bittner A. gyógyszer. Körösbányán: Beavis György. K-Féjervárrt: Sándor, Fischer, Rieckert és Mi-helyes gyógyszereszek. Maros-Vásárhelyt: Burdats A. gyógyszer. Medgyesen: Vándor Ferencz. Nagy-Halmágyon: Moldoványi Sim. Nagy-Enyeden: Bisztritsány Sándor. Sz-Udvarhelyt: Betzsi Manó. Szerdahelyen: Schimmert Fr. gyógyszer. Szilágy Somlyón: Végh Mih. és Rusz-ka és társa. Szebenben: Zöhrer Ferencz. Seps-Sz-Györgyön: Vitályos Béla és Ötves Pál gyógyszereszek. Szászsebesben: Weiszórtl Adolf. Segesvárrt: Misselbacher fia és Teutsch. Tasnádon: Szongot Jakab. Vajda-Hunyadon: Acker Frigyes gyógyszer. Zilahon: Imzon Lajos és Bikfalvi István, és a könyvecskeben megnevezet még 243 Bizományosoknál.

Ára 1 darab 20 kr., és csak nálam helyben 6 darab 1 oszt. frt., legkényebben postai uton utánvételel megrendelhető.

KRÖCZER ÁGOSTON, s. k. gyógyszerész Tokajban.

(206)

A nagyfalusi rész jószághoz tartozó hosz-aszói praediumban 112 hold 553 négyszeg öl legelő, és éppen evel egy tagban 60 hold 937 négyszeg öl kaszáló több évre is haszonbérbe kiadó a jövő 1864 ik évi Szentgyörgy naptól kezdve. Étekezhetni fölté Szil. Nagyfaluban f. é. november közepéig, azontúl Kolozsvárrt özvegy Simó Károly-nénál belsömagyarutca 439 számú háznál.

Stein János

könyvkereskedésében Kolozsvárrt s általa minden könyvárusnál kapható:

VÖRÖSMARTY minden munkái.

Rendezte és jegyzetekkel kísérté Gyulai Pál.

2 kötet.

Előfizetéseket 12 frtjával, vagy 3 —4 frtos részleiben még néhány hétig elfo-gadok, de azontúl a nagyobb bolti ár okvetlenül belép.

Kipfelhauser naptára 1864-re. Szerkesztte: „Bolond Miska” szerkesztője. Ára 80 kr.

Kakas Márton naptára 1864-re. Okos em-berek számára való kalendárium Ára 80. Utirajzok Irta Zombori Gedő.

I-ső kötet: Magyarország, Austria, Morva és Csehország, Németország, Holland, Belgaföld, Angolország. II-k kötet: Franciaország, Schweiz, Savoya és schweitzzi határhegyek, Olasz-ország, Krajna, Karantán és Steier-ország. A két kötet ára 2 frt.

Erdélyi történelmi adatok. Szer-kesztli és kiadja gróf Mikó Imre, 4 kötet 1855—1862 n. 8-rét (XXXI, 368. IV. 400. II, 357. XIV, 373 lap) a négy kö-tet ára 6 frt. 80 kr.

Boronkay Margit. Történelmi regény két kötetben. Irta Dózsa Dániel. 1860. 8-rét (171, 172 l. 2 frt.

Az erdélyi muzeum-egylet év-könyvei. Szerkesztette Brassai Sámuel m. h. i. 1861. 4-r. I-ső kötet 1 frt. 70 kr. II dik kötet I-ső füzet 1862. 4 rét 80 lap. Ára 80 kr.

Utazás keleten. Irta b. Orbán Balázs. 6 kötet. Egy kötet ára 1 frt. Ingyen tanító francia nyelv-mester. A francia nyelvet szintoly könnyen, mint alaposan megtanulni ki-vánó magyar ifjaknak ajánlja Brassai Sámuel. I. rész. Az alap- és bővi-tett egyszerű mondat. (A Kékkönyvtár XIV. füzet.) Ára 1 frt 60 kr.

Képek a hazai történelemből. Gyer-mekek számára szerkeszté Tanczos János. Ára 50 kr. Kolozsvári Album. Szerkesztik b. Bánffi Dezső, Deák Farkas, Réthi Lajos. Ára 2 ft o. é.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda bettiivel (Bel-farkasutca 74 sz.)